

3. Саркісова, К. (2007). Електронна демократія як форма політичної комунікації в сучасному суспільстві.

4. Сіленко, А. (2004). Інфокомунікаційні технології та розвиток громадянського суспільства.

5. Schimmelfennig, F. (2014). Democracy promotion and civil society in Eastern Europe: Conclusions. In *Civil society and democracy promotion* (pp. 217–233). Basingstoke: Palgrave Macmillan UK.

Леванчук І.В.

аспірант,

*Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ ГЕОСТРАТЕГІЇ США ЩОДО УКРАЇНИ ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА Д. ТРАМПА

Д. Трамп, який прийшов до влади в США під гаслами ізоляціонізму та захисту американської промисловості в 2017 р., первинно наголошував на пріоритетній ролі Європейського Союзу у вирішенні української кризи. З 2014 р. ЄС, будучи основним геополітичним гравцем у регіоні, продовжував активно протистояти Росії в контексті її дій на території України, що детермінувало початок економічної війни та політичних санкцій. Тому американський лідер пропонував Євросоюзу визнати відповідальність за Україну як частину Європи, а не «зону впливу» Росії, та самостійно вирішити українсько-російський конфлікт. Звичайно, повна бездіяльність США у даному разі означала б їхнє відсторонення від європейських справ та переорієнтацію на інші регіони світу. З іншого боку, вирішення ситуації в Україні виключно у процесі взаємодії ЄС та РФ вимагало б від європейських чиновників налагодження діалогу з офіційною Москвою та, як наслідок, певних поступок на користь останньої.

На нашу думку, за такого розвитку подій Євросоюз утратив би позиції беззаперечного лідера в регіоні, а система європейської безпеки та стабільності мала б трансформуватися з урахуванням геополітичних претензій Росії. Зважаючи на це, адміністрація США вирішує підключитися до процесу врегулювання українсько-російського конфлікту на двосторонній основі, ведучи перемовини безпосередньо з РФ. Призначення Спеціальним представником Державного департаменту США з питань України К. Волкера дозволило США відсторонитися від багатосторонніх форматів переговорів щодо вирішення української кризи, одночасно залишаючись у контакті з Росією та, по суті, продовжуючи з нею «геополітичні торги» щодо трансформації глобального балансу інтересів.

Отже, США не могли поступитися позиціями своїх союзників у Європейському регіоні та прагнули до відновлення своєї глобальної першості,

тому Стратегія національної безпеки США 2017 р. стала яскравим свідченням бажання США бути світовим лідером і відмовитися від ізоляціонізму. Згідно з текстом документа, Сполучені Штати, котрі є безпечною, процвітаючою та вільною державою, – це сильна й потужна країна, що здатна бути лідером за кордоном [6, с. 1]. Відтак, США мають переосмислити зовнішню політику, яку вони проводили протягом останніх двох десятиліть, оскільки вона базувалася на припущенні про те, що зближення з суперниками та їх подальше включення до роботи міжнародних інституцій та глобальних комерційних відносин може перетворити цих акторів на надійних та відкритих партнерів [3].

Як слушно зауважив У. Р. Мід, даний документ цілком відповідає всім постулатам політичного реалізму, адже історія людства не завершилася, тому американська зовнішня політика має стати «більш приземленою». Відійшовши від ефемерних очікувань та нереалістичних цілей у зовнішній політиці, адміністрація Д. Трампа зможе показати ліпші результати. Однак, занадто мало просто відмовитися від попередніх дій: оцінити курс нового президента США можливо виключно на основі його здатності чи нездатності виправити помилки минулого [5]. На думку Е. Абрамса, нова Стратегія доволі чітко й жорстко визначає Росію та Китай як суперників США, що доводить рішення адміністрації Д. Трампа надати Україні оборонне летальне озброєння: по-суті, воно є прямою демонстрацією тих кроків, котрі можуть бути зроблені щодо РФ, якщо остання продовжуватиме протистояти Сполученим Штатам [3].

Справді, 30 квітня 2018 р. в Україну надійшли переносні протитанкові ракетні комплекси американського виробництва «FGM-148 Javelin», які мають можливість наносити удар по найменш захищеній частині бронетехніки. Вражаючи танк чи БМП зверху, ПТРК «Javelin» можуть використовуватися для бомбардування укріплень на землі, а також деяких літальних об'єктів, що переміщуються на низькій висоті й швидкості – гелікоптерів або безпілотних літальних апаратів. Спрямований до України оборонний пакет загальною вартістю 47 млн. дол. включав 35 пускових установок та 210 протитанкових ракет до них. Рішення про «підсилення оборонних можливостей» України з боку Сполучених Штатів Америки було прийняте Державним департаментом США 23 грудня 2017 р., а 2 березня 2018 р. цей орган схвалив продаж Україні зазначених озброєнь [2].

Однак, варто зазначити, що Стратегія національної безпеки США 2017 р. не містить жодних прямих згадок щодо зобов'язань Сполучених Штатів підтримувати Україну в її протистоянні з Росією. Відповідно до тексту документа, вторгнення РФ до Грузії та України стало демонстрацією її готовності порушувати суверенітет держав регіону. Росія продовжує залякувати своїх сусідів, погрожуючи їм наявністю ядерних арсеналів та подальшим розгортанням наступальних спроможностей [6, с. 47].

На думку автора, сприйняття РФ як одного з найважливіших суперників США у сучасному світі на практиці відводить Україні місце «на полях» американської геополітичної стратегії. Адже Українська держава є лише одним із об'єктів для адміністрації Д. Трампа під час глобального геополітичного протистояння великих держав. Для американського президента набагато важливішим є питання відновлення повноцінного впливу на Близькому Сході

та на території Корейського півострова, котрі завжди мали геостратегічну вагу для офіційного Вашингтона. Натомість, вважаючи Україну «зоною впливу» Російської Федерації, Сполучені Штати сьогодні схильні до поступок у процесі вирішення української кризи.

Про це яскраво свідчать результати зустрічі президента США Д. Трампа та очільника Росії В. Путіна, що відбулася 16 липня 2018 р. у м. Хельсінкі. Американський лідер залишив «українське питання» поза увагою, наголошуючи на важливості налагодження відносин із Росією, і навіть підтримав В. Путіна, заявивши про недовіру висновкам ЦРУ щодо фактичного втручання РФ у президентські вибори 2016 р. у США. Тобто, сторони оголосили про «оздоровлення відносин», що, на думку М. Капітоненка, є небезпечним для України. З точки зору дослідника, внаслідок таких зустрічей Росія дедалі впевненіше почувається на міжнародній арені, адже з нею готові мати справу все більше і більше світових лідерів. Хоча президент США не зможе налагодити відносини з Росією настільки, щоб це негативно вплинуло на взаємини Сполучених Штатів з Україною, американсько-російський діалог зможе з часом охопити всі аспекти міжнародної безпеки, що обов'язково позначиться на безпеці й стабільності в Європі [1].

На думку автора, з таких причин США мають продовжувати підтримку України під час її протистояння з Росією, не абстрагуючись від міжнародних відносин у Європі. На практиці це вимагає суттєвої трансформації їх геополітичної стратегії та надання у ній більшої ваги Українській державі [4]. Фактично, для збереження безпеки й стабільності в Європі та усунення «російської загрози» імплементація чинної геостратегії Сполучених Штатів щодо України має базуватися на виконанні таких зовнішньополітичних завдань:

- 1) продовжувати підтримувати процес зміцнення української обороноздатності під час протидії російській агресії на Сході України та в Криму;
- 2) брати безпосередню участь у всіх дипломатичних ініціативах, направлених на розв'язання українсько-російського конфлікту;
- 3) постійно оновлювати механізми міжнародного впливу на Росію, адже без застосування тиску на різних рівнях неможливе вирішення жодного конфлікту;
- 4) змінити часові межі санкційного тиску на Росію, підбравши засоби впливу, котрі діятимуть у короткостроковій перспективі (на відміну від нинішніх економічних санкцій та зміни цін на енергетичному ринку);
- 5) продовжити надання допомоги Україні у процесі здійснення нею реформ у різних секторах життєдіяльності держави та сприяти її подальшій демократизації.

Список використаних джерел:

1. Ерман Г. Експерти про саміт Путін – Трамп: «Україну можуть залишити в сірій зоні» / Г. Ерман // BBC NEWS. Україна. – 16 липня 2018 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-44851241>.

2. Порошенко підтвердив: Javelin'и вже в Україні // УКРАЇНСЬКА ПРАВДА. – 30 квітня 2018 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/04/30/7179169/>.

3. Abrams E. The Trump National Security Strategy / E. Abrams // Council on Foreign Relations. – 26 December 2017 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cfr.org/blog/trump-national-security-strategy>.

4. Carpenter M. Shadow Government 6 Policies Trump Should Pursue to Block Putin in Ukraine / M. Carpenter // Foreign Policy. – 15 March 2017 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://foreignpolicy.com/2017/03/15/6-policies-trump-should-pursue-to-block-putin-in-ukraine/>.

5. Mead W. R. Trump Brings Foreign Policy Back to Earth / W. R. Mead // The Wall Street Journal. – 2017. – № 29 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.wsj.com/articles/trump-brings-foreign-policy-back-to-earth-1511825878?shareToken=stce9b80005869468bb84e7efe4faf8c2c&reflink=article_email_share.

6. National Security Strategy of the United States of America of 2017. – 55 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2017/12/2017.pdf>.

Романова О.В.

*кандидат політичних наук, доцент,
Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова*

ЄВРОПЕЙСЬКА СТРАТЕГІЯ БЕЗПЕКИ ЯК ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ (ЄПБО)

У грудні 2003 р була прийнята Європейська стратегія безпеки (ЄСБ). Вона стала головною концептуальною основою ЄПБО.

Теоретична основа ЄСБ – ідея багатополарності сучасного світу (в Стратегії вживається термін «багатосторонність»). Підкреслювалося, що ЄС – один з цих полюсів. Закінчення холодної війни залишило Сполучені Штати в домінуючій позиції військового актора. Однак жодна країна не в змозі вирішувати сучасні складні проблеми самотужки... Європейський Союз неминуче є глобальним гравцем.

У ЄСБ вказані п'ять «ключових загроз» безпеки ЄС: тероризм, поширення зброї масового знищення, регіональні конфлікти, розвал держав (найбільш відомими прикладами названі Сомалі, Ліберія і Афганістан під владою талібів), організована злочинність. Саме проти них націлена ЄПБО [1, с. 4].

Європейська стратегія безпеки є по суті заявою Євросоюзу про намір бути світовим актором, а, отже, вона є основою, що направляє діяльність ЄС, а також критерієм для її оцінки. У той же час в процесі своєї діяльності ЄС виробляє власну стратегічну культуру, розвитку якої сприяє ЄСБ [2, с. 105].

Особливу увагу в ЄСБ приділено трьом групам «стратегічних цілей» ЄС. Перша – протидія загрозам і їх нейтралізація. Друга – створення навколо ЄС пояса з дружніх сусідів, а також співпраця з міжнародними організаціями та з країнами-партнерами. Третя – взаємодія з ООН і її Радою Безпеки, яка «несе головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки».